

Međunarodne ekološke škole u Hrvatskoj

Stipić, Anđela

Undergraduate thesis / Završni rad

2024

Degree Grantor / Ustanova koja je dodijelila akademski / stručni stupanj: **Josip Juraj Strossmayer University of Osijek, Faculty of Education / Sveučilište Josipa Jurja Strossmayera u Osijeku, Fakultet za odgojne i obrazovne znanosti**

Permanent link / Trajna poveznica: <https://um.nsk.hr/um:nbn:hr:141:544717>

Rights / Prava: [In copyright](#)/[Zaštićeno autorskim pravom.](#)

Download date / Datum preuzimanja: **2025-03-30**

Repository / Repozitorij:

[FOOZOS Repository - Repository of the Faculty of Education](#)

SVEUČILIŠTE JOSIPA JURJA STROSSMAYERA U OSIJEKU

FAKULTET ZA ODGOJNE I OBRAZOVNE ZNANOSTI

Andela Stipić

MEĐUNARODNE EKOLOŠKE ŠKOLE U HRVATSKOJ

ZAVRŠNI RAD

Osijek, 2024.

SVEUČILIŠTE JOSIPA JURJA STROSSMAYERA U OSIJEKU
FAKULTET ZA ODGOJNE I OBRAZOVNE ZNANOSTI
Sveučilišni prijediplomski studij Rani i predškolski odgoj i obrazovanje

MEĐUNARODNE EKOLOŠKE ŠKOLE U HRVATSKOJ
ZAVRŠNI RAD

Predmet: Ekološki odgoj u dječjem vrtiću

Mentorica: prof. dr. sc. Edita Borić

Studentica: Anđela Stipić

Matični broj studenta: 3736

Osijek, 2024.

SAŽETAK

Ekologija kao grana znanosti bavi se proučavanjem odnosa svih organizama i njihovoga okoliša, a kako djeca od najranije dobi uče i promatraju svijet oko sebe svim svojim osjetilima, potrebno ih je od najranije dobi izlagati aktivnostima vezanima uz ekologiju. Međunarodni program Eko-škole program je koji uključuje sve odgojno-obrazovne institucije u jedan projekt čiji je zajednički cilj očuvanje okoliša te razvoj svijesti o važnosti brige o okolišu. Tom projektu pridružuju se iznova sve više dječji vrtići u kojima odgojitelj ima ključnu ulogu. On je osoba koja osmišljava, planira i provodi aktivnosti sa djecom rane i predškolske dobi u dječjem vrtiću, a u ovom su se radu izdvojila četiri od ukupno 87 dječjih Eko-vrtića, odnosno njihove Eko-aktivnosti koje provode sa djecom u dječjem vrtiću. Cilj ovoga rada je prikazati ulogu ekološkoga odgoja i funkcioniranje Eko-škola u Republici Hrvatskoj.

Ključne riječi: dijete, ekologija, ekološki odgoj, eko-škole, eko-vrtići, svijest o okolišu

SUMMARY

Ecology as a branch of science deals with the study of the relationship between all organisms and their environment, and as children learn and observe the world around them from an early age with all their senses, it is necessary to expose them to activities related to ecology from an early age. The International Eco-School Program is a program that includes all educational institutions in one project whose common goal is to preserve the environment and develop awareness of the importance of environmental care. More and more kindergartens in which the teacher plays a key role are joining this project. He is the person who designs, plans and implements activities with children of early and preschool age in kindergarten, and in this paper, four of the total of 87 children's Eco-kindergartens, i.e. their Eco-activities that they implement with children in kindergarten, were singled out. The aim of this paper is to present the role of environmental education and the functioning of Eco-schools in the Republic of Croatia.

Keywords: child, ecology, environmental education, eco-schools, eco-kindergartens, environmental awareness

SADRŽAJ

1. UVOD.....	1
2. EKOLOGIJA U DJEČJEM VRTIĆU	3
2.1. Ekologija u ranom i predškolskom odgoju i obrazovanju.....	3
3. EKO-ŠKOLE.....	6
3.1. Utjecaj programa rada Međunarodne Eko-škole u Hrvatskoj.....	7
3.2. Načela i ciljevi Međunarodne Eko-škole u Hrvatskoj	9
3.2.1. Eko-odbor	10
3.2.2. Stanje okoliša	11
3.2.3. Plan djelovanja.....	11
3.2.4. Praćenje stanja i ocjenjivanje.....	11
3.2.5. Rad prema nastavnom planu i programu	11
3.2.6. Obavješćivanje javnosti i uključivanje medija	12
3.2.7. Eko-kodeks	12
8. EKO-VRTIĆI U HRVATSKOJ	14
8.1. Kako postati Eko-vrtić?.....	14
8.2. Djelovanje Eko-vrtića u Hrvatskoj.....	15
8.3. Načela i ciljevi Eko-vrtića u Hrvatskoj	16
8.4. Aktivnosti koje se provode u Eko-vrtićima u Hrvatskoj.....	17
8.4.1. Dječji Eko-vrtić Viškovo	17
8.4.2. Dječji Eko-vrtić Kutina.....	18
8.4.3. Dječji Eko-vrtić Dugo Selo.....	18
8.4.4. Dječji Eko-vrtić Cvrčak, Knin (PO Sunce).....	19
☐ Razvrstavanje otpada.....	19
☐ Štedimo vodu i struju	19

□ Okoliš kakav želimo	19
□ Sadnja cvijeća.....	19
9. RASPRAVA.....	20
10. ZAKLJUČAK.....	22
11. LITERATURA	23

1. UVOD

Ekologija je grana biologije koja se bavi odnosima između organizama, a u današnje je vrijeme sve više riječi o očuvanju iste te o problemima koji su nastali upravo u okolišu. Kako je sve to što se događa rezultat čovjekova djelovanja na prirodu, važno je ljudima, ponajprije djeci od najranije dobi objasniti važnost okoliša za čovjeka i samim time važnost očuvanja istoga (Ekologija, n.d.). Afrić (2002) objašnjava kako očuvanje okoliša ovisi o međunarodnim organizacijama, nacionalnim, regionalnim te lokalnim vlastima, kao i o gospodarstvu i pojedincima. Svi zajedno odgovorni su za očuvanje okoliša te ukoliko jedno ne brine o okolišu, odmah se vide i posljedice, npr. ukoliko svi brinu o okolišu, a pojedinac uporno zagađuje okoliš svojim otpadom ili pali plastiku i sl., okoliš trpi posljedice bez obzira što se drugi brinu da ga čuvaju.

Scholz (1996) naglašava važnost ekološkoga odgoja za djecu i navodi kako je ekološka pedagogija izuzetno potrebna jer je ugroženo preživljavanje čovjeka u budućnost, budući da čovjek ima neizmjeran utjecaj na okoliš. Uzelac i Starčević (1999) navode kako se odgojnim obrazovnim radom kod djece trebaju poticati pozitivni odnosi s prirodom i djetetu nuditi aktivnosti koje mu to omogućuju kako bi vlastitim iskustvom dijete shvatilo ulogu okoliša. Prema Petrović-Sočo (2000) cilj je ekološkog odgoja razumijevanje prirodnih procesa i stvaranje kvalitetnog i pozitivnog odnosa prema okolišu koji ostaje cijeli život.

Prepoznavši sve veću potrebu za osvješćivanjem djece o spomenutoj temi, organiziraju se eko-škole na temelju kojih se potom organiziraju u Republici Hrvatskoj i eko-vrtići. Važnu ulogu u tome imaju odgojitelji koji, kako bi podučavali djecu ekologiji, trebaju prvenstveno biti ekopedagoški kompetentni, odnosno moraju znati na različite načine promišljati o odgoju, obrazovanju, učenju, samim time različitim aktivnostima, a ekopedaškola kompetencija nudi nove načine za pristup ekologiji u radu s djecom, a ona podrazumijeva i razumijevanje, prihvaćanje i djelovanje koje je usklađeno sa ekopedagoškom interakcijom. Obrazovanje o ekologiji odnosi se i na oblikovanje senzibiliteta i profila novoga aktivnoga građanina koji se osim brige o okolišu istovremeno brine i za ljudska prava, pravednost i društveni razvoj (Tufekčić, 2012).

Cilj je ovoga rada prikazati načine rada eko-vrtića i njihovu ulogu kroz prizmu eko-škola i projekta koji je proveden. Tema ovoga rada odabrana je zbog vidljive potrebe za osvješćivanjem djece i odraslih o važnosti ekologije i očuvanja okoliša za dobrobit svih ljudi.

2. EKOLOGIJA U DJEČJEM VRTIĆU

Na mrežnoj stranici Hrvatske enciklopedije pojam ekologija definiran je kao grana znanosti koja se bavi proučavanjem odnosa između organizama te odnose organizama i njihova okoliša. Proučava biljke, životinje, okoliš te odnos čovjeka i okoliša (Ekologija, n.d.). Udovičić (2009) ekologiju definira kao granu biologije koja se bavi odnosima između organizama i okoliša. Autor definira okoliš kao kombinaciju vanjskih uvjeta koji utječu na rast i razvoj živih organizama. Na promjenu okoliša utječe čovjek svojim ponašanjem i djelovanjem kojim vrlo često stvara onečišćenja zraka, vode, zemlje kako bi zadovoljio svoje potrebe. Kako se stvorila nestabilnost u okolišu, važno je poticati i osvješćivati djecu, ali i odrasle o važnosti okoliša, Zemlji i kvaliteti života. Jukić (2011) u svome radu navodi kako se suvremena ekologija bavi pitanjima okoliša te samim time odnosi se i na socijalne te ekonomske dimenzije, a specifične su vrste ljudskih veza, odnosa i interakcija također područje djelovanja ekologije, kao i razumijevanje i afirmacija ljudskih vrijednosti i koegzistencija u društvenoj – moralnoj perspektivi.

2.1. Ekologija u ranom i predškolskom odgoju i obrazovanju

Od rođenja djeteta svijet istražuje svim svojim osjetilima što mu omogućuje da stvari vidi, osjeti i čuje, a to potiče dijete da dalje istražuje i samim time se razvija. Budući da djeca uče po modelu, odnosno oponašaju ponašanja odraslih ljudi, važno je da osobe sa kojima je dijete u interakciji budu ekološki osviještene kako bi dijete na najbolji mogući način kroz zdravi primjer moglo stjecati dobre navike vezane uz ekologiju. Ekologija se u ranom i predškolskom odgoju i obrazovanju provlači kroz aktivnosti ekološkoga odgoja (Lipovac i sur., 2017). Prema Bolscho (1996) temeljni je cilj odgoja za okoliš, odnosno razvijanja svijesti o okolišu, da pojedinci i skupine ljudi usvoje vrijednosti i načine ponašanja prema okolišu te na taj način sudjeluju u uočavanju, ali i rješavanju ekoloških problema. Djeca se sa ekologijom i okolišem susreću od najranije dobi, čak i prije polaska u dječji vrtić, kada se sa time susreću u svojoj obitelji, s tim da razvoj osjetljivosti najčešće počinje onda kada dijete krene u dječji vrtić, budući da se u dječjim vrtićima često provode aktivnosti koje se odnose na okoliš. Cilj je ekološkoga odgoja osvijestiti međusobnu ovisnost čovjeka o prirodi, a kako bi djeca bila dakle povezana sa ekologijom u dječjem vrtiću, važnu ulogu imaju odgojitelji predškolske djece.

„Odgajatelj treba biti u trendu s ekološkim događajima i sam ekološki obučen, odnosno imati ekološke kompetencije, kako bi u svojem radu odgovorio na aktualne ekološke probleme i izazove.“ (Lipovac i sur., 2017, str. 139) Autori navode i važnost sudjelovanja roditelja u ekološkom odgoju djece i svim eko projektima, a Uzelac i sur. (2014) navode kako su aktivnosti koje se provode sa ciljem razvijanja svijesti o ekologiji i okolišu najčešće istraživačke prirode jer omogućuju djeci da na temelju vlastitoga iskustva donose zaključke o povezanosti pojava u okolišu. Uzelac i Starčević (1999) navode kako o razvijenosti ekološke osjetljivosti djece na treba i nije dobro suditi samo na temelju ekoloških aktivnosti u dječjem vrtiću koje su povremene, već djecu treba sustavno pratiti i voditi bilješke o njihovom zapažanju o ekologiji i njihovom ponašanju. Bassani (2007) navodi kako se osjećaj za prirodu i njezine vrijednosti ne može naučiti, već da čovjekov prirodno-znanstveni te tehnički svjetonazor omogućuju mu da sve oko sebe promatra u mehanizmima i funkcijama, a to svakako nije rješenje za ekološki problem današnjice.

„Cilj obrazovanja o okolišu, osim poticanja razumijevanja okoliša i okolišnih problema i motivacija za rješavanje njih, jest osigurati to pojedinci shvaćaju da su ljudi dio biosfere i da imaju sposobnost promijeniti međuodnosi između organizama“ (Stapp, 1969, str. 30). Koliko su ekološki programi važni za djecu i njihov razvoj pokazuju i Ardoin i sur. (2020) koji navode kako upravo obrazovanje o okolišu ima na dijete cjeloživotni utjecaj jer djeca koja su odmalena izložena prirodi i koja su stvorila pozitivna iskustva u prirodi, kasnije, kao odrasle osobe znaju aktivno sudjelovati u aktivnostima i akcijama vezanih za okoliš. Sakač i sur. (2012) navode kako je predškolsko razdoblje kritično razdoblje u kojem je potrebno započeti sa buđenjem ekološke svijesti, a to se omogućava na način da se postavlja široki spektar rada tijekom odgojno-obrazovnog procesa, odnosno nizom aktivnosti i projekata. U radu s djecom rane i predškolske dobi naglasak treba staviti na doživljaj prirode i okoliša i razvoj emocionalne osjetljivosti prema okolišu kako bi se pravilo brinuli o istoj.

Ekološki odgoj u dječjem vrtiću izrazito je važan jer se razvojem ekološke svijesti kod djece utječe se i na pojavu različitih pristupa i filozofskih orijentacija na temelju čega Monroe i sur. (2008) navode kako obrazovanje o okolišu predstavlja pristup, filozofiju, alat i profesiju, a kao cilj ekološkoga odgoja navode stvaranje ekološki osviještenih građana koji su spremni rješavati probleme vezane za okoliš i održivost prirodnih resursa. Autori navode kako se upravo kroz razvijanje stavova i obrazovanjem o okolišu potiče djecu na cjeloživotnu brigu o istome

budući da djeca steknu dobre navike te razvijaju kritičko mišljenje i donošenje odluka kao pojedinci, ali i u skupini.

Monroe i sur. (2008) navode kako se ekološkim programima djeci omogućuje povezivanje afektivnih elemenata i znanja o okolišu u cijelosti te kako se upravo kombiniranje obrazovanja i odgoja za okoliš veoma snažno te da to omogućuje poboljšavanje kvalitete ljudskoga iskustva. Poučavanjem djece o okolišu i razvijanjem ekološke svijesti od najranijih dana djece, omogućuje se djecu da žive u održivim granicama za okoliš u lokalnoj sredini te na taj način brinu i o svome zdravlju (Smolak i Kemeter, 2017).

Prioritet dječjih vrtić treba svakako biti razvijanje svijesti o očuvanju okoliša i poticanju ekološke osjetljivosti, zbrinjavanje otpada i proučavanje prirodnih resursa, a pomoću obrazovanja o okolišu odgojitelji mogu poučiti djecu o ekološkoj važnosti jer upravo obrazovanje o okolišu omogućuje djetetu da se poveže sa prirodom i sazna odgovore na pitanja o prirodi koja nije znao, a konkretna je uloga dječjih vrtića da se kod djece razvija ekološka svijest što je dakle temelj za ekološku svijest odrasle osobe u koju će to dijete odrasti (Karavanić i sur., 2021).

3. EKO-ŠKOLE

Međunarodne Eko-škole naziv je programa koji je osmišljen za provedbu smjernica odgoja i obrazovanja djece o okolišu, a koristi se u dječjim vrtićima, osnovnim i srednjim školama i drugim ustanovama za odgoj i obrazovanje djece i odraslih. Nacionalni koordinator Eko-škola u Hrvatskoj je Udruga Lijepa Naša. Logo Međunarodnih Eko-škola koji se nalazi na internetskoj stranici Ekoškola prikazan je na slici 1.

Slika 1. Logo Međunarodnih Eko-škola (Ekoškole, n.d.)

Međunarodni projekt Eko-škole započeo je 1994. godine, a jedan je od pet ekološko-edukativnih programa, a promovira se kao način kojim se može širiti svijest o okolišu i njegovoj važnosti. Cilj je promicanje učinkovite ekološke svijesti individualnim i kolektivnim sudjelovanjima i zalaganjima. U ovom je programu 2010. godine sudjelovalo preko 1 miliona učenika, 60 000 učitelja, 35 000 škola i 5 000 područja lokalne samouprave, a podijeljeno je tada bilo više od 10 000 zelenih zastava (Hallfreðsdóttir, 2011).

Prema Izvješću o provedbi međunarodnih programa (2023) na mrežnoj stranici Udruge Lijepa Naša podatci pokazuju kako u Hrvatskoj aktivan status Ekoškole i Ekofakulteta ima 306 odgojno-obrazovnih ustanova (87 dječjih vrtića, 170 osnovnih škola, 6 COOR, 39 srednjih

škola, 2 učenička doma te 2 visoko-obrazovne ustanove). Na tablici broj 1 vidi se prikaz broja osnovanih eko obrazovnih ustanova u Republici Hrvatskoj.

Tablica 1. Broj Eko-škola i Eko-fakulteta u Republici Hrvatskoj 2023. godine (Ekoškole u Hrvatskoj, n.d.)

Dječji vrtići	Osnovne škole	Škole za djecu s teškoćama u razvoju	Srednje škole	Učenički domovi	Visoko obrazovne ustanove	ukupno
87	170	6	39	2	2	306

3.1. Utjecaj programa rada Međunarodne Eko-škole u Hrvatskoj

Na mrežnoj stranici Ekoškola navodi se kako se Ekoškole sve više razvijaju i pojavljuju nove, a na taj se način omogućuje djeci i mladima da se uključe u projekte brige o okolišu te da razvijaju ekološku svijest i to od najranije dobi u dječjem vrtiću pa u školi, a kasnije pojedini i na fakultetima. Ovo omogućuje djeci da razvijaju pozitivnu sliku i o sebi budući da dobiju osjećaj da mogu svojim ponašanjima i životom utjecati na zaštitu okoliša. Program Ekoškole način je na koji vrtići i škole mogu sigurno brinuti o okolišu, a kako bi se došlo do statusa Ekoškole ili Ekovrtića mora se proći nekoliko koraka kako bi se došlo do krajnjega cilja koji je stjecanje Zelene zastave. Na ovaj način odgojno-obrazovne ustanove utječu na život djece, ali i njihovih obitelji i svih ostalih sudionika toga procesa.

Kako Eko-škole utječu na djecu i učenike, utječu i na uštedu vode i svih oblika energije, materijala, a došlo je i do promjena oko uređenja okoliša, gospodarenja otpada, i očuvanja kulturne baštine, a sve to biva dugoročno jer se kod djece razvija svijest o potrebi za zdravim okolišem i brigom o istome (Što rade ekoškole, n.d.).

Eko-škole, kako je navedeno na njihovoj mrežnoj stranici, mijenjaju percepciju svojih učenika o ekologiji i okolišu na način da se unaprjeđuje vrtićki i školski okoliš, motivira se djecu na promišljanje o rješavanu ekoloških problema, mijenjaju se stavovi o okolišu i prirodi te se u cjelokupni proces uključuje i šira lokalna zajednica, a ne samo škola ili dječji vrtić.

Također, eko-škole povezuju i institucije na međunarodnoj razini dijeleći svoja iskustva dobivaju uvid u nova iskustva i stvaraju se nove ideje.

Projekti koji su provedeni u Međunarodnim Eko-školama, a navedeni su na njihovoj internetskoj stranici jesu:

- Svjetski dan akcije 2024.

Ovo je projekt koji za cilj ima osnaživanje budućnosti, odnosno razvijati svijest o klimatskim promjenama te se za iste pripremiti kroz razne svakodnevne aktivnosti.

- Vrijeme nam istječe

Ovo je također projekt koji se temelji na strahu od klimatskih promjena, a pokušava se slikovito prikazati putem štafetne utrke.

- Mi jedemo odgovorno

Ovo je projekt kojim se želi osvijestiti djecu o odgovornoj potrošnji hrane i o tome kako se hrana sve može iskoristiti kako se ne bi bacala. Cilj je da se dođe do promjena prema odnosu s hranom te da se podigne svijest kako djece tako i odraslih i cijele zajednice o tome kako odluke pojedinca mogu utjecati na okoliš.

- Najveća svjetska lekcija u Hrvatskoj

Projekt je ovo koji za cilj ima približavanje globalnih ciljeva održivoga razvoja djeci i mladima na njima prihvatljiv i zanimljiv način, primjeren njihovoj životnoj dobi i interesima.

- Veliki lov na biljke

Ovo je projekt kojim se želi razvijati svijest o važnosti čuvanja okoliša, ali i biološke raznolikosti, a samim time povezuje se i promocija lokalnih akcija o biološkoj raznolikosti. Projektom se također razvija djetetovo učenje, ali iskustveno, kroz rad (Ekoškola – projekti, n.d.).

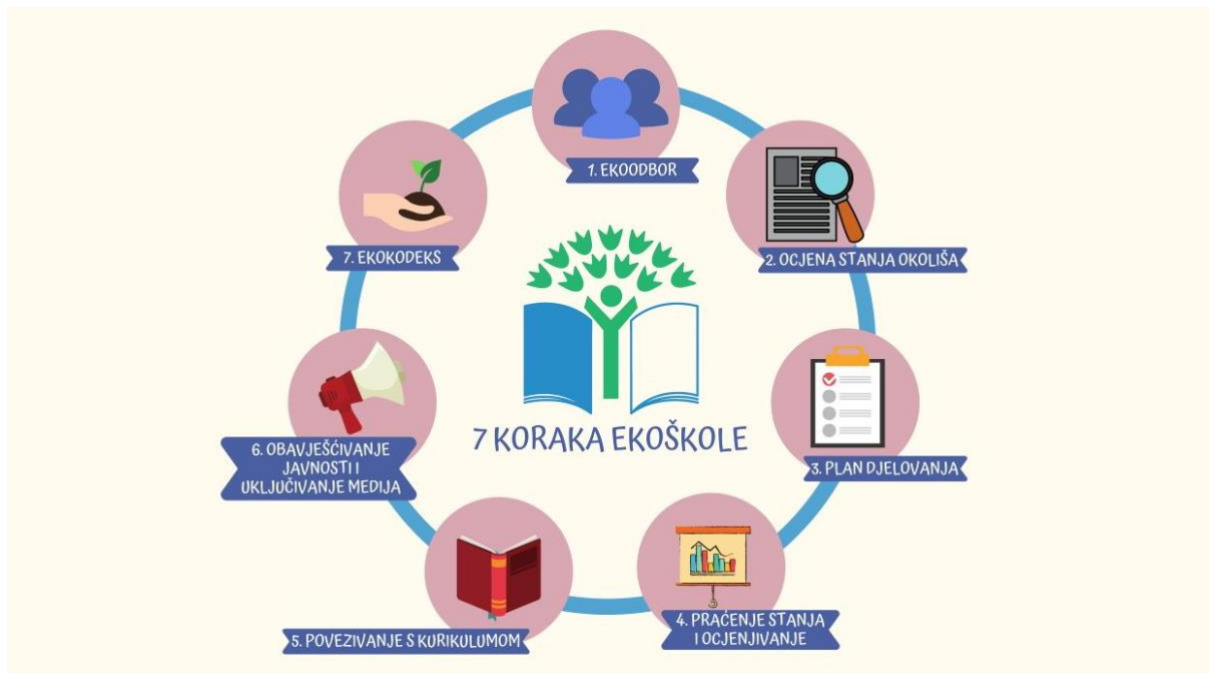
3.2. Načela i ciljevi Međunarodne Eko-škole u Hrvatskoj

Cilj programa Eko-škole u Republici Hrvatskoj je pokušati stvoriti odgoj i obrazovanje kojim će se razvijati svijest o okolišu i to su svim segmentima odgojno-obrazovnog sustava. Cilj je dakle dugoročno utjecati na odnos djece i ljudi prema okolišu na način da se u svakodnevni život svih sudionika ovoga projekta uključe aktivnosti vezane za okoliš. Zadaća Međunarodnih Eko-škola u Republici Hrvatskoj je da današnju djecu i mladež odgaja na način da budu osjetljivi na probleme s okolišem te da su sposobni donositi odluke o razvijanju bolje budućnosti (Načela i ciljevi zaštite okoliša u programu Ekoškole, n.d.).

Lukšić i sur. (2019, str. 333) navode kako je glavni cilj programa Ekoškola „ugradnja odgoja i obrazovanja o okolišu u sve segmente života, od odgojno-obrazovnog sustava do svakodnevnog života učenika i djelatnika. Posebna pozornost posvećena je smanjenju i zbrinjavanju otpada te racionalnijem korištenju prirodnih resursa, prvenstveno vode i energije.“

Eko-škole koje su dobile povelju o statusu Međunarodne Eko-škole, dobiju i zelenu zastavu sa znakom ovoga projekta, a povelja se dodjeljuje svake dvije godine te prilikom obnove status škola mora svojim primjerom i dokumentacijom dokazati kako provodi ovaj program, a kako bi škole uopće mogle postati Eko-škole i dobiti su povelju, moraju zadovoljiti idućih sedam kriterija:

1. osnivanje odbora
2. ocjena stanja okoliša
3. plan djelovanja (izrada programa rada)
4. praćenje stanja i ocjenjivanje
5. rad prema nastavnom planu i programu
6. obavješćivanje javnosti i uključivanje medija
7. Eko- kodeks (slika 3).

Slika 2. 7 koraka do Eko-škole (Kako postati ekoškola, n.d.)

3.2.1. Eko-odbor

Prvi korak koji se navodi u planiranju škole da postane Eko-škola upravo je osnivanje Eko-odbora, odnosno odbora kojega čine:

- ravnatelj odgojno-obrazovne ustanove
- učitelji tj. odgojitelji
- učenici
- stručni tim
- tehničko i administrativno osoblje
- predstavnici roditelja
- predstavnici lokalne zajednice
- predstavnici javnih poduzeća
- predstavnici udruga (Metodologija eko-škole – „7 koraka“, n.d.)

Svrha ovoga odbora je:

- osigurati usvajanje ostalih šest elemenata
- raspodijeliti odgovornost učenicima i u njima razviti svijest o vrijednosti njihovih zamisli
- brinuti o dugoročnoj provedbi programa
- povezati se s upravom škole i lokalnom zajednicom (Metodologija eko-škole – „7 koraka“, n.d.).

3.2.2. Stanje okoliša

Prije svake školske godine škola mora napraviti ocjenu stanja svoga okoliša, odnosno procjenu o tome koliko škola stvara otpada, koliko troše energije i vode, ali i koliko se obrazovnih aktivnosti vezanih za okoliš i njegovo očuvanje provodi u radu sa djecom (Metodologija eko-škole – „7 koraka“, n.d.)

3.2.3. Plan djelovanja

Plan djelovanja osmišljava Eko-odbor škole na način da odaberu željeni cilj ili više njih, a koji se odnose na očuvanje i brigu o okolišu. Programom se trebaju povezati aktivnosti sa nastavnim programom, a ovo je jedan vrlo važan korak za cijeli projekt. Kako bi postavljeni zadaci i ciljevi bili jasni, potrebno ih je dobro strukturirati te isplanirati sve aktivnosti u skladu sa mogućnostima kako bi se oni uistinu i mogli ostvariti (Metodologija eko-škole – „7 koraka“, n.d.)

3.2.4. Praćenje stanja i ocjenjivanje

Ovaj korak, koji svaka škola i odgojno-obrazovna ustanova koja želi dobiti povelju statusa Međunarodne Eko-škole, odnosi se na praćenje ostvarenih ciljeva i bilježe se uspješni postupci te se mogu dati i ideje o načinima rješavanja pojedinih postojećih problema. Ukoliko za to postoji način, učenici su ti koji bi trebali provoditi praćenje (Metodologija eko-škole – „7 koraka“, n.d.)

3.2.5. Rad prema nastavnom planu i programu

Kako je već navedeno u radu, sve aktivnosti koje se provode uključene su i obavljaju se u skladu sa nastavnim planom i programom, a svaki učitelj ili bilo koji voditelj aktivnosti treba prilikom planiranja nastavnih planova i programa u istima navesti aktivnosti koje su povezane sa Eko-školom (Metodologija eko-škole – „7 koraka“, n.d.)

3.2.6. Obavješćivanje javnosti i uključivanje medija

O svemu planiranome, ali i realiziranome što je vezano za Eko-škole trebaju se obavijestiti mjesne novine, radio i televizija, ali mogu se i organizirati razne akcije na koje će se potom pozvati mediji kako bi sve to bilo popraćeno i snimljeno. Sve ono što je popraćeno medijima nalazi se i na internetskim stranicama Eko-škole kako bi ostala trajno zabilježena.

O svim aktivnostima koja se provode potrebno je informirati tisak, lokalni i dnevni, odnosno potrebno je prilikom izvođenja tih aktivnosti pozvati da budu prisutni predstavnici tih medija koji trebaju razgovarati sa sudionicima i na taj način prenijeti svoja iskustva i doživljaje, a osim tiska može sudjelovati i televizija i radio te je sve to dobro objaviti i u školskom tisku (Metodologija eko-škole – „7 koraka“, n.d.)

3.2.7. Eko-kodeks

Eko-kodeksom Eko-školama otvara se mogućnost da sudjeluju i daju svoj doprinos izradi međunarodnoga kodeksa zaštite okoliša, a izrađuje se na način da ga stvaraju učenici na ratu razrednika na način da pismenu pišu prijedloge koje potom razrednik daje članovima Eko-odbora i sl. Kada je napisan on se javno treba postaviti u sve školske prostore. Nakon svih ovih koraka, svaka Međunarodna Eko-škola mora odabrati i temu koju će tijekom školske, pedagoške ili akademske godine prakticirati, a neke od tema jesu: otpad, energija, voda, zdrav život, prijevoz (slika 4) (Metodologija eko-škole – „7 koraka“, n.d.).

Slika 3. Priručnici (Metodologija eko-škole – „7 koraka“, n.d.)

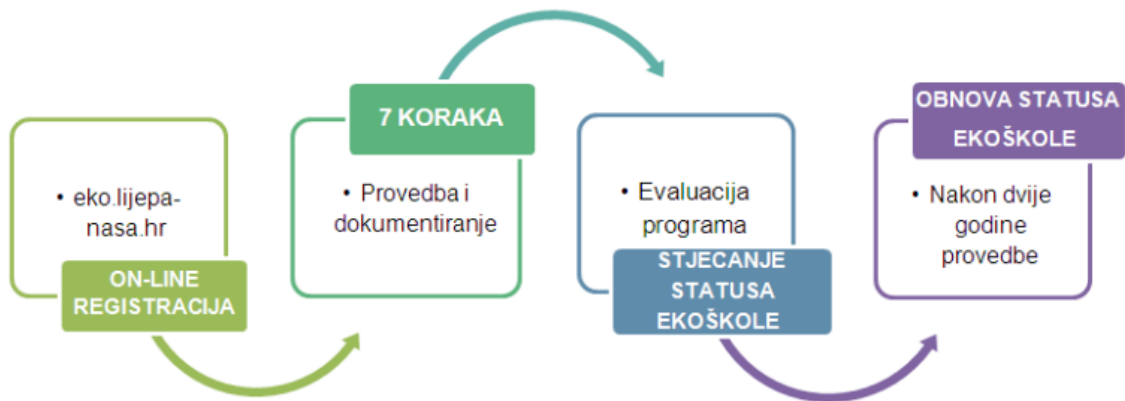
8. EKO-VRTIĆI U HRVATSKOJ

Dječji je vrtić mjesto učenja, igre, spoznavanja, zabave i druženja, a glavnu ulogu u njemu pri organizaciji rada i aktivnosti s djecom ima odgojitelj. Aktivnosti povezane sa ekologijom jesu aktivnosti koje pomažu djeci da se povežu za prirodom, okolišem te da se prema istome nauče ponašati. Zadatak odgojitelja je usmjeravati dijete tijekom rada na slobodno povezivanje sebe sa okolišem (Petrović – Sočo, 1999), a prema Uzelac i Starčević (1999) dijete predškolske dobi sposobno je uključiti se u ekološke aktivnosti te razvijati svijest o okolišu te to uskladiti sa svojim ponašanjima. Za to je važno djeci omogućiti mnoge aktivnosti istraživanja tijekom kojih ih je potrebno po potrebi poticati ili usmjeravati.

Anđić (2007) navodi kako je potrebno djecu obrazovati o okolišu kako bi se očuvao svijet, a objašnjava i kako su djeca ta koja su odmalena vezana uz prirodu te da imaju razvijene emocije prema živim bićima te da odgojno-obrazovni rad treba uključivati aktivnosti koje se temelje na elementima prirode te se tim aktivnostima djecu poučava recikliranju, upoznaje ih se sa prirodnim elementima poput vjetra, pijeska, vatre i dr.

8.1.Kako postati Eko-vrtić?

Eko vrtićem postaje se kroz svih sedam koraka kao i škole, a ti su koraci dakle: osnivanje Eko-odbora vrtića, ocjena stanja okoliša vrtića, plan djelovanja (izrada programa rada), praćenje stanja i ocjenjivanje okoliša dječjega vrtića, rad prema Nacionalnom kurikulumu za rani i predškolski odgoj i obrazovanje, obavješćivanje javnosti i uključivanje medija te Eko- kodeks dječjega vrtića. Osim ovih sedam koraka, korak koji prethodi njima je prijava, odnosno registracija na mrežnoj stranici programa Eko-škole, a potom slijede ovi koraci, a poslije njih stjecanje statusa koji traje dvije godine i kojega po želji treba obnoviti (Kako postati ekoškola, n.d.).

Slika 4. Koraci za postajanje Eko-vrtićem (Vondrak, 2018)

Kada dječji vrtić postane Eko-vrtić dobije kao i škola i sve druge odgojno-obrazovne ustanove povelju Zaklade za odgoj i obrazovanje za okoliš, dobiju pravo da koriste znak eko-vrtića te Zelenu zastavu sa znakom eko-vrtića koja može biti obješena na zgradi ili u unutrašnjosti dječjega vrtića (Kako postati ekoškola?, n.d.).

Slika 5. Zelena zastava Eko-vrtića (O brizi za okoliš uči se od vrtića, 2023.)

8.2.Djelovanje Eko-vrtića u Hrvatskoj

U radu je prethodno navedeno kako u Republici Hrvatskoj trenutno ima 87 dječjih vrtića koji imaju status Eko-vrtića. U 2024. godini, dakle ovoj tekućoj godini, do sada je status dodatno prijavilo još dva dječja vrtića: Dječji vrtić Nemo u Zagrebu te Dječji vrtić Mendula u Pirovcu. Pod bilješkom „stjecanje statusa“ u ovoj kalendarskoj godini ima jedan dječji vrtić, a to je Dječji vrtić Maslačak, Zaprešić. Tijekom 2023. godine status Međunarodnoga Eko-vrtića steklo je sedam dječjih vrtića, a oni jesu: Dječji vrtić Obrovac, Dječji vrtić Sunce u Zadru, Dječji vrtić Cvrčak u Kninu, Dječji vrtić Maslina u Tribunju, Dječji vrtić Leptirić Lu u Zagrebu, Dječji vrtić Jurek Gornja Stubica te Dječji vrtić Četiri rijeke u Karlovcu. Prema podacima navedenima na mrežnoj stranici Eko-škola, može se vidjeti kako mnogi dječji vrtići žele postati Eko-vrtići te da se njihov broj povećava (Popis ekoškola, n.d.).

U Eko priručniku za odgojitelje i stručne suradnike (Karavanić i sur, 2021) u vrtiću navode se neke aktivnosti i izvedbeni programi dječjih eko-vrtića, a neke od aktivnosti koje se mogu prema Karavanić i sur. (2021) provoditi u radu s djecom jesu:

- eko doživljaj
 - posjete nacionalnim parkovima i drugim parkovima
- volimo i čuvajmo prirodu
 - posadi voćku, vjetar, kruženje vode u prirodi, svojstva vode, eko patrola
- otpad nije smeće
 - razvrstavanje otpada, Zeleni otok, pogodi pravi koš, Gospodin Otpadić, Od staroga - novo, recikliranje.

8.3.Načela i ciljevi Eko-vrtića u Hrvatskoj

Lipovac i sur. (2017) navode ciljeve koje je potrebno ostvariti ekološkim odgojem u dječjim vrtićima, a oni jesu:

- razvoj zainteresiranosti i stjecanje prvih znanja potrebnih za oblikovanje ekološkog načina mišljenja i djelovanja
- razvoj svijesti o potrebi zaštite okoliša
- razvoj i njegovanje ljubavi prema prirodi
- izgrađivanje pojmova o uzajamnoj povezanosti, ovisnosti i uzročnosti u prirodi

- shvaćanje problema ugroženosti okoliša i njegovanje zaštitničkog odnosa prema prirodi i zaštitničkog, humanog odnosa prema živim bićima
- promatranje, eksperimentiranje i izgrađivanje sposobnosti praktičnog djelovanja na području zaštite, obnavljanja i unapređivanja okoliša
- iniciranje želje za uključivanjem u konkretne akcije
- poticaj kreativnosti i osobne inicijative kod djece
- izgrađivanje stava kod djece za izbjegavanje korištenja predmeta za jednokratnu uporabu
- uvjeravanje djece o važnosti zaštite okoliša i skupljanje sekundarnih sirovina
- navikavanje djece na život u skladu s prirodom
- uključivanje uže i šire obitelji i članova lokalne zajednice.

Načela dječjih vrtića koji su Eko-vrtići jesu:

- usklađivanje programa Eko-škola hrvatskom odgojno-obrazovnom sustavu
- uvođenje posebnih programa zaštite okoliša
- stalno usavršavanje učitelja/odgojitelja
- interdisciplinarni pristup odgoju i obrazovanju za okoliš
- osnivanje centara odgoja i obrazovanja za okoliš
- opremanje vrtića literaturom s tematikom zaštite okoliša.

8.4. Aktivnosti koje se provode u Eko-vrtićima u Hrvatskoj

U ovome dijelu rada biti će izdvojeni odabrani dječji vrtići te će biti izdvojene aktivnosti koje ti vrtići provode kako bi razvijali svijest o ekologiji i ostvarili prethodno navedene ciljeve.

8.4.1. Dječji Eko-vrtić Viškovo

Dječji vrtić Viškovo je Eko-vrtić, a na svojoj internetskoj stranici omogućuje posjetiteljima stranice da se informiraju o mnogim aktivnostima pa tako imaju izdvojen i Eko kutak. U tom se kutku nalaze podatci o eko-vrtiću, Eko-himna, kumovi Eko-vrtića, Godišnji plan i program

te izdvojeni projekt „Mi jedemo dovoljno.“ Vrtić je to koji je dobio srebrni status Eko-vrtića ove godine, a neke od aktivnosti koje odgojitelji provode sa djecom u skupinama jesu:

- Dan planeta Zemlje
- Eko akcija čišćenja okoliša
- Mali ekolozi
- Predstava – Zelena priča u našem vrtiću
- Kompostiranje i dr. (Eko kutak, n.d.).

8.4.2. Dječji Eko-vrtić Kutina

Dječji vrtić Kutina povelju je i zelenu zastavu za Eko-vrtić dobio 2010. godine, a vode se eko-kodeksom koji glasi: „Mi u vrtiću otkrivamo, upoznajemo što sve možemo učiniti da na Zemlji bude ljepše živjeti.“

Aktivnosti koje provode sa ciljem razvoja ekološke svijesti djece od najranije dobi jesu:

- prikupljanje, razvrstavanje i recikliranje otpada
- upoznavanje važnosti vode za život čovjeka i njezino očuvanje
- zaštita vlastitog zdravlja: higijena, pravilna prehrana, kretanje
- upoznavanje važnosti energije za život čovjeka i štednja
- upoznavanje i važnost očuvanja šuma
- biološka raznolikost
- prijevoz
- eko-dan (Ekovrtić, n.d.).

8.4.3. Dječji Eko-vrtić Dugo Selo

Ovaj dječji vrtić nosi zlatni status Eko-vrtića u Republici Hrvatskoj te je preko 11 godina sudionik Međunarodnih Eko-škola. Njihov Eko-kodeks glasi: „Zemlja ne pripada čovjeku, čovjek pripada zemlji.“

Neke od aktivnosti koje navode na internetskoj stranici vrtića jesu:

- prikupljanje, razvrstavanje i recikliranje otpada i biootpada
 - Od drveta do papira
 - Nije smeće sve za vreće i dr.
- važnost vode i energije za život
 - štedimo energiju
 - voda
 - bunar
- pravilna prehrana i kretanje
 - piramida zdrave hrane
 - kretanjem do zdravlja
- odgovorna prehrana
 - od sjemenke do ploda
 - biljke imaju moć (Eko škola – Eko vrtić, n.d.).

8.4.4. Dječji Eko-vrtić Cvrčak, Knin (PO Sunce)

Područni objekt Sunce, dječjega Eko-vrtića Cvrčak u Kninu, djeluje u sklopu eko-vrtića od 2022. godine, a na svojoj internetskoj stranici naveli su aktivnosti kojima žele ostvariti postavljene ciljeve povezane sa ekologijom. Oni jesu:

- Razvrstavanje otpada
- Štedimo vodu i struju
- Okoliš kakav želimo
- Sadnja cvijeća
- Sadnja voćki
- Održavanje sadnica
- Otpad nije smeće
- Eko kutić- Eko slogan ,Eko himna
- Eko patrola (Eko vrtić – P.O. Sunce – Biskupija, n.d.).

9. RASPRAVA

Pojam ekologije različiti autori slično definiraju pa se može na kraju reći kako je ekologija grana znanosti koja se bavi odnosima u prirodi i okolišu, a uključuje biljke, životinje, okoliš i odnos čovjeka i okoliša (Hrvatska enciklopedija, 2013 – 2024), dok Udovičić (2009) navodi odnose organizama i okoliša, odnosno ovaj je autor smanjio objašnjenje te je sve povezao u riječ organizmi. Jukić (2011) navodi kako se ekologija brine o okolišu, ali sa socijalne i ekonomske strane te da je od najranije dobi potrebno djecu poučavati o ekologiji. Bolscho (1996) smatra kako se djeca od najranije dobi trebaju susretati sa ekologijom te je glavni cilj usvajanje ekološke svijesti, sa čime se slažu i Lipovac i sur. (2017) koji navode kako je ekološku svijest potrebno razvijati od najranije dobi, što uključuje i dječje vrtiće koji se također uključuju u projekte Ekoškola i postaju Ekovrtićima.

Ekološki su programi izrazito važni za djecu, a Ardoin i sur. (2020) mišljenja su da ekološki odgoj na djecu ima cjeloživotni učinak, odnosno da znanja i svijest koju usvoje kao djeca, ostaju zauvijek te da upravo ta djeca odrastaju u ekološki osviještene odrasle osobe. To navode i Monroe i sur. (2008) te dodaju važnost toga cjeloživotnoga obrazovanja za okoliš jer se znanstveni i društveni uvjeti o temi okoliša mijenjaju te samim time traže konstantno promišljanje i donošenje novih odluka. Sakač i sur. (2012) ističu važnost usmjeravanja pažnje na opće doživljavanje prirode i prema njoj razvijanje osjetljivosti, čime se osigurava kvalitetno ekološko obrazovanje.

Međunarodne Eko-škole u svijetu su izrazito rasprostranjene te ih ima preko 35 000, odnosno više od 1 miliona učenika koji sudjeluju u tom projektu (Hallfreedóttir, 2011), dok u Hrvatskoj ima ukupno 306 odgojno-obrazovnih ustanova sa statusom Eko-škole, od čega je 87 dječjih Eko-vrtića (Ekoškole u Hrvatskoj, n.d.). Kako bi se dobila zelena zastava i postalo dijelom ovoga projekta, potrebno je zadovoljiti sedam koraka koji su identični u Hrvatskoj i svijetu, a idu od osnivanja odbora pa do eko-kodeksa (Kako postati ekoškola?, n.d.). Ovo su koraci i kojima ostale odgojno-obrazovne ustanove mogu biti dijelom ovoga projekta koji brine o okolišu.

Glavni cilj programa Eko-škola je prema Lukšić i sur. (2019) ugradnja odgoja i obrazovanja o okolišu u cijeli život sa glavnim ciljem koji se osvrće na smanjenje otpada i očuvanje prirodnih resursa. Na mrežnim stranicama Eko-škole u Hrvatskoj navodi se kako je cilj stvoriti

odgoj i obrazovanje kojim se razvija svijest o okolišu, a može se vidjeti kako se definicija ponavlja kao i kod prethodnih autora. Neki od projekata koji su navedeni na mrežnoj stranici Eko-škola jesu Svjetski dan akcije 2024., Mi jedemo odgovorno, Vrijeme nam istječe i dr. Svi se projekti pojavljuju na međunarodnoj razini te samim time pokazuje se kolika je uloga razvijanja ekološke svijesti od najranije dobi i koliki je značaj Eko-vrtića i Eko-škola za budućnost svih ljudi.

10.ZAKLJUČAK

Ekologija je, može se zaključiti, znanstvena grana koja se bavi okolišem i odnosom između živih bića i prirode. Kako je svijet danas postao mjesto za život koje je u pojedinim krajevima apsolutno uništeno i zagađeno, potrebno je dakle konstantno razvijati svijest kod djece od najranije dobi o okolišu i važnosti brige za istoga. Eko-škole i Eko-vrtići te sve ostale odgojno-obrazovne ustanove koje imaju za cilj razvoj svijesti o okolišu koja je dugotrajna moraju proći sedam koraka kako bih uspješno postali dijelom toga međunarodnoga projekta, a kada to uspiju dobiju povelju, zelenu zastavu i status koji se mora obnavljati svake dvije godine.

Važnost djelovanja Eko-vrtića u Republici Hrvatskoj iznimno je važna jer se u današnje vrijeme kada je svijet suočen sa klimatskim promjenama i drugim problemima sa okolišem, potrebno djecu od najranije dobi približiti tom problemu i kod njih razvijati svijest o važnosti brige o okolišu i svijetu oko sebe kako bi ih čekala bolja budućnost. Na primjeru izdvojenih Eko-vrtića u Republici Hrvatskoj, a kojih je 87 prema izvješću koje se odnosi na 2023. godinu, može se zaključiti kako su dječji vrtići koji su ušli u sustav Eko-vrtića zaista aktivno radili na razvoju svijesti o okolišu i dr. Sveukupni dojam o aktivnostima koje se provode u ovim Eko-vrtićima svode se na aktivnosti recikliranja, brige o hrani, istraživanju i uštedi energije, očuvanju vode i dr.

Može se zaključiti kako budućnost donosi sa sobom još veću potrebu za razvojem svijesti o ekologiji jer je svijet sve više pogođen promjenama na lošije. Potrebno je provoditi dodatna istraživanja o ekologiji i dječjim vrtićima, a potrebno je također poticati još više dječjih vrtića da se uključe u program Eko-škole/vrtića.

11.LITERATURA

1. Afrić, K. (2002). Ekološka svijest - pretpostavka rješavanja ekoloških problema. *Ekonomski pregled*, 53(5-6), 578-594.
2. Anđić, D. (2007). Paradigmatski aspekti problematike okoliša i odgoj za okoliš i održivi razvoj. *Metodički ogledi*, 14(2), 9-23.
3. Bassani, C. (2007). Five dimensions of Social Capital as they pertain to youth studies. *Journal of Youth Studies*, 10(1), 17-34.
4. Bolscho, D. (1996). Obrazovanje o okolišu i ekološka svijest. *Socijalna ekologija*, 5(3), 311-329.
5. Eko kutak. (n.d.). Dječji vrtić Viškovo, dostupno 10. kolovoza 2024 na: <https://www.vrtic-viskovo.hr/list/733/eko-kutak>.
6. Eko škola – Eko vrtić. (n.d.). Dječji vrtić Dugo Selo, dostupno 10. kolovoza 2024. na: <https://www.dugoselo.dvds.hr/o-nama01/eko-vrtic>.
7. Eko vrtić – P.O. Sunce – Biskupija. (n.d.). Dječji vrtić Cvrčak, dostupno 16. kolovoza 2024. na: <https://www.dvcvrcak.hr/2023/07/03/eko-vrtic-p-o-sunce-biskupija/>.
8. Ekoškola – projekti. (n.d.). Ekoškole, dostupno 16. kolovoza 2024. na: <https://www.eko.lijepa-nasa.hr/eko-projekti>.
9. Ekovrtić. (n.d.). Dječji vrtić Kutina, dostupno 16. kolovoza 2024. na: <https://vrtic-kutina.hr/O-nama/Ekovrti%C4%87>.
10. Hallfredsdóttir, S. (2011). *Eco Schools—Are They Really Better? Comparison of Environmental Knowledge, Attitude and Actions between Students in Environmentally Certified Schools and Traditional Schools in Iceland. A thesis submitted in partial fulfillment of the requirements of Lund University International Master's Programme in Environmental Studies and Sustainability Science (lumes)*. Sweden: Lund University Centre for Sustainability Studies, Lund. https://www.lumes.lu.se/sites/lumes.lu.se/files/hallfredsdottir_thesis_2011.pdf.
11. Jukić, R. (2011). Ekološko pitanje kao odgojno-obrazovna potreba. *Socijalna ekologija*, 20(3), 267-286.
12. *Kako postati ekoškola*. (n.d.). <https://www.eko.lijepa-nasa.hr/eko-skole/kako-postati-ekoskola>.
13. Karavanić, M., Tomić, J., Baljak, N. (2021). *Eko priručnik za odgojitelje i stručne suradnike u vrtiću*. Grad Zadar: Zadar.

14. Lipovac, V., Sakač, M.D., Janković, A. i Raičević, J. (2017). Didaktičko metodički pristup razvitku ekološke svijesti djece u pripremnom predškolskom kurikulumu. *Socijalna ekologija*, 26(3), 137-150.
15. Lukšić, B., Bošnjak, K., Čačić, I., Nekić, M., Papac, M. i Vranić, M. (2019). Održivi razvoj u životu i radu odgojitelja i učitelja grada Zagreba. *Agronomski glasnik*, 81(5), 331-344.
16. Metodologija eko-škole – „7 koraka“. (n.d.) Ekoškole, dostupno 18. kolovoza 2024. na: <https://eko.lijepa-nasa.hr/userfiles/files/Methodologija%20Eko-skole.pdf>.
17. Monroe, M. C., Andrews, E., i Biedenweg, K. (2008). A framework for environmental education strategies. *Applied Environmental Education & Communication* 6(3–4), 205–216.
18. Načela i ciljevi zaštite okoliša u programu Ekoškole. (n.d.). Ekoškole, dostupno 16. kolovoza 2024 na: <https://www.eko.lijepa-nasa.hr/eko-skole/ciljevi-zastite-okolisa-u-programu-ekoskole>.
19. Petrović-Sočo, B. (2000). *Neke suvremene stručno-metodičke osnove ekološkog odgoja u predškolskoj ustanovi*. U: Uzelac, V. (ur.), *Ekologija – korak bliže djetetu*. Rijeka: Adamić d.o.o. (str. 43-48).
20. Petrović-Sočo, B., (1999). *Neke suvremene stručno-metodičke osnove ekološkog odgoja u predškolskoj ustanovi*. U V. Uzelac (Ur.) *Ekologija. Korak bliže djetetu* (str. 43-48). Rijeka: Adamić.
21. Popis ekoškola. (n.d.). Ekoškole, dostupno 18. kolovoza 2024. na: <https://www.eko.lijepa-nasa.hr/hrvatske-eko-skole>.
22. Sakač, M.D., Cvetićanin, S. i Sučević, V. (2012). Mogućnosti organiziranja odgojno obrazovnog procesa u cilju zaštite životne sredine. *Socijalna ekologija*, 21(1), 89-98.
23. Scholz, G. (1996). Ekološko obrazovanje djece u osnovnoj školi. *Socijalna ekologija*, 5(3), 331-336.
24. Smolak, I. i Kemeter, D. (2017). Ekološka svijest građana Republike Hrvatske. *Zbornik radova Međimurskog veleučilišta u Čakovcu*, 8(2), str. 73-81.
25. Stapp, W. B. (1969) The Concept of Environmental Education. *The Journal of Environmental Education*, 1, 30-31.
26. Što rade ekoškole. (n.d.). Ekoškole, dostupno 16. kolovoza 2024. na: <https://www.eko.lijepa-nasa.hr/eko-skole/sto-rade-ekoskole>.

27. Tufekčić, N. (2012). Ekopedagoške kompetencije odgajatelja: preduvjet za ekopedagoški odgoj i obrazovanje djece i mladih. *Metodički obzori*, 7(2012)3(16), 87-96.
28. Udovčić, B. (2009). *Čovjek i okoliš*. Zagreb: Kigen.
29. Uzelac, V., Lepičnik-Vodopivec, J., Anđić, D. (2014). *Djeca – odgoj i obrazovanje – održivi razvoj*. Zagreb: Golden marketing-Tehnička knjiga.
30. Uzelac, V., Starčević, I. (1999). *Djeca i okoliš*. Rijeka: Adamić.

Izvori slika i tablica:

1. *Ekoškole u Hrvatskoj*. (n.d.). *Ekoškole*, dostupno 16. kolovoza 2024. na: <https://www.eko.lijepa-nasa.hr/>.
2. *Ekoškole*. (n.d.). *Ekoškole*, dostupno 16. kolovoza 2024. na: <https://www.eko.lijepa-nasa.hr/>.
3. *Kako postati ekoškola*. (n.d.). *Ekoškole*, dostupno 16. kolovoza 2024. na: <https://www.eko.lijepa-nasa.hr/eko-skole/kako-postati-ekoskola>.
4. Metodologija eko-škole – „7 koraka“. (n.d.) *Ekoškole*, dostupno 16. kolovoza 2024. na: <https://eko.lijepa-nasa.hr/userfiles/files/Methodologija%20Eko-skole.pdf>.
5. O brizi za okoliš uči se od vrtića (2023). *Karlovački.hr*, dostupno 18. kolovoza 2024 na: <https://karlovacki.hr/zelena-zastava-podignuta-ispred-turanjskog-vrtica-potvrda-je-statusa-eko-vrtica/>.

Student/ica: ANBELA STIPIĆ

Studijski program: SVEUČILIŠNI PRIJEDIPLOMSKI STUDIJ RANOG I PREDŠKOLSKOG
 ODGOJA I OBRAZOVANJA

JMBAG: 0267041204

IZJAVA O SAMOSTALNOJ IZRADI ZAVRŠNOG/DIPLOMSKOG RADA

kojom izjavljujem da sam završni/diplomski rad pod naslovom

MEĐUNARODNE EKOLOŠKE ŠKOLE U HRVATSKOJ

(naslov završnog/diplomskog rada)

izradio/la samostalno pod mentorstvom

PROF. DR. SC. EDITA BORIĆ

(prof. dr. sc./ izv. prof. dr. sc./ doc. dr. sc. ime i prezime)

te sumentorstvom

(prof. dr. sc./ izv. prof. dr. sc./ doc. dr. sc., dr. sc. ime i prezime)

U radu sam primijenio/la metodologiju izrade znanstvenog/umjetničkog rada i koristio/la literaturu koja je navedena na kraju završnog/diplomskog rada. Tuđe spoznaje, stavove, zaključke, teorije i zakonitosti koje sam izravno ili parafrazirajući naveo/la u završnom/diplomskom radu povezao/la sam s korištenim bibliografskim jedinicama te nijedan dio rada ne krši bilo čija autorska prava. Rad je pisan na standardnom hrvatskom jeziku.

Student/ica

Anabela Stipić

(vlastoručni potpis)

Datum: 16. 9. 2024.